

Tilleggsintervju:

**NEVROLOGISKE
UTVIKLINGSFORSTYRRELSER OG
ATFERDSFORSTYRRELSER**

KIDDIE-SADS-PL 2016

Kiddie –SADS (PL) 2016
Schedule for Affective Disorders and Schizophrenia – present-life version
For School Aged Children (6-18 years)

Intervjupersonens forbokstaver

Intervjudato

Intervjuer

NTNU
Det medisinske fakultet
Regionalt kunnskapssenter for barn og unge
Psykiske helse og barnevern

Intervjupersonens navn: Intervjupersonens fødselsdato

Intervjuer Dato for intervjuet

INNHold

OPPMERKSOMHETSSVIKT/HYPERAKTIVITET (ADHD)	1
OPPOSISJONELL LIDELSE (TRASSLIDELSE).....	8
ATFERDSFORSTYRRELSE.....	12
TICS	19
AUTISMESPEKTERFORSTYRRELSE	24

OPPMERKSOMHETSSVIKT/HYPERAKTIVITET (ADHD)

(Hvis barnet bruker medisiner mot ADHD, skåres atferden for perioder uten medisiner.)

OBS. Symptomer skal ikke skåres dersom de er bedre forklart av depresjon, bipolar lidelse, dystymi, angstlidelse, stoffmisbruk, psykose eller autismespekterforstyrrelse.

1. Gjør mange slurvfeil

F B S

Gjør du mange slurvfeil på skolen? Får du mange feil på prøver fordi du ikke leste oppgaven ordentlig? Hopper du over spørsmål uten å ville det? Glemmer du å gjøre oppgavene på baksiden når læreren gir dere et ark dere skal fylle ut? Hvor ofte hender ting som dette? Har læreren din noen gang sagt at du bør være mer nøyaktig?

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Gjør av og til slurvfeil. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Gjør ofte (4-7 dager i uka) slurvfeil. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

2. Lytter ikke når det blir snakket til

F B S

Har du vanskelig for å huske hva foreldrene dine og læreren sier? Klager foreldrene eller læreren over at du ikke hører på dem når de snakker til deg? «Kutter du ut folk?» Får du problemer fordi du ikke hører det som blir sagt til deg?

NB: Sett skåren ut fra data fra intervjupersonen eller ut fra observasjon.

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Lytter av og til ikke når det blir snakket til. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Lytter ofte (4-7 dager i uka) ikke når det blir snakket til. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

3. Vansker med å følge instruksjoner

F B S

Klager lærerne dine over at du ikke gjør som de sier? Når foreldrene dine eller læreren din ber deg om å gjøre noe, er det vanskelig å huske hva de sa du skulle gjøre? Får du problemer på grunn av dette? Får du dårlige karakter på oppgavene fordi du ikke har gjort som du ble bedt om, eller fordi du ikke ble ferdig? Glemmer du å gjøre leksene? Glemmer du å levere leksen? Får du problemer hjemme fordi du ikke gjør ferdig det som er dine gjøremål, eller andre ting som foreldrene dine ber deg om? Hvor ofte hender dette?

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Har av og til vansker med å følge instruksjoner. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Har ofte (4-7 dager i uka) vansker med å følge instruksjoner. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

4. Vansker med å organisere oppgaver

Er det fullt kaos på pulten eller i hyllen din på skolen? Er det vanskelig for deg å finne det du trenger? Klager læreren over at hjemmeoppgavene dine er rotete og uryddige? Begynner du med den første oppgaven og løser de andre i rekkefølge, eller liker du best å hoppe rundt mellom oppgavene? Er det ofte at du glemmer å løse/overser oppgaver? Er det vanskelig for deg å bli ferdig til å gå på skolen om morgenen?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Roter av og til. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Roter ofte (4-7 dager i uka). Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere:
F B S

5. Misliker/unnviker ting som krever konsentrasjon

Misliker du å gjøre ting som krever mye konsentrasjon/innsats? Som for eksempel visse oppgaver, hjemmelekser eller lese en bok? Er det noen ting på skolen som du liker enda mindre enn de andre tingene? Hva for noe, da? Hvorfor? Forsøker du å slippe unna oppgavene i ____? Later du som om du har glemt å gjøre leksene i ____ for å slippe å gjøre dem? Hvor ofte lar du være å gjøre leksene i ____?

OBS. Hos barn/tenåringer med ADHD er evnen til å være konsentrert om oppgaver som oppleves som givende, som data eller videospill, ikke nødvendigvis svekket.

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Unnviker av og til oppgaver som krever vedvarende konsentrasjon, og/eller gir uttrykk for svak motvilje mot slike oppgaver. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Unnviker ofte (4-7 dager i uka) oppgaver som krever vedvarende konsentrasjon, og/eller gir uttrykk for moderat motvilje mot slike oppgaver. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere:
F B S

6. Mister ting

Har du lett for å miste ting? Mister du penner og blyanter på skolen? Mister du lekseplaner? Roter du bort ting hjemme? Hvor ofte skjer dette?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Mister ting av og til. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Mister ofte ting (f.eks. en gang i uka eller mer). Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere:
F B S

7. Glemsk i dagliglivet

Glemmer du ofte igjen hjemmeoppgavene dine hjemme eller bøker eller jakker på bussen? Legger du igjen ting ute uten å tenke over det? Hvor ofte skjer dette? Har noen klaget over at du er altfor glemsk?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Av og til glemsk. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Ofte (4-7 dager i uka) glemsk. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere:
 F **B** **S**

8. Uro/rastløshet

Vurder rastløshet, tromming med fingrene, tygge på ting, vri seg i stolen, "maur i rumpa", osv.

Ber folk deg ofte om å sitte stille, slutte å sprelle eller slutte å vri deg i stolen? Gjør lærerne dine det? Foreldrene? Hender det at du får problemer fordi du vrir deg på stolen eller leker med småting på pulten? Er det ofte vanskelig for deg å holde armer og ben i ro? Hvor ofte, da?

For barn: Må du ta med mange leker eller spill når du tar med barnet på tilstelninger eller restaurant?

For tenåringer: Da barnet ditt var mindre, kunne du ta han/henne med på sosiale tilstelninger? På restaurant? Var dette mer vanskelig enn hva du ville forvente av et barn på hans/hennes alder?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Er av og til urolig med armer og ben eller vrir seg på stolen. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Er ofte urolig (4-7 dager i uka) med armer og ben eller vrir seg på stolen. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere:
 F **B** **S**

Ta hensyn til at disse symptomene har en tendens til å forbedres med alder. Sjekk nøye om symptomene var tilstede da barnet var mindre.

NB: Sett skåren ut fra data fra intervjupersonen eller ut fra observasjon.

9. Springer omkring eller klatrer når det ikke passer

Får du problemer på skolen fordi du løper i gangene? Må moren din ofte si til deg at du skal gå, ikke løpe, når dere er ute sammen? Klager foreldrene dine eller læreren over at du klatrer steder du ikke skal klatre? Hva klatrer du i? Hvor ofte hender det?

Tenåringer: Er du mye rastløs? Føler du at du stadig må flytte på deg, at det er vanskelig å være i ro på en plass?

NB: Sett skåren ut fra data fra intervjupersonen eller ut fra observasjon.

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Av og til overdreven springing og klatring. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen. (Hos tenåringer kan dette begrense seg til en subjektiv følelse av rastløshet.)
- 3 3 3 Terskelnivå: Ofte (4-7 dager i uka) overdreven springing og klatring. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen. (Hos tenåringer kan dette begrense seg til en subjektiv følelse av rastløshet.)

Tidligere:
 F **B** **S**

10. Er alltid på farten /«lopper i blodet»/ «drevet av en motor»

Pleier folk å si til deg at du alltid er på farten "eller har lopper i blodet"? Er det vanskelig for deg å roe deg ned? Kan du holde deg lenge på ett sted, eller må du alltid være i bevegelse? Hvor lenge kan du sitte stille og se på TV eller spille et spill? Sier folk ofte at du må roe deg ned til ro?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Av og til, minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Barnet oppfører seg ofte (4-7 dager i uka) som om det har « lopper i blodet», eller er «drevet av en motor». Betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

11. Vansker med å leke stille

Ber foreldrene eller lærerne deg ofte om å roe deg ned når du leker? Er det vanskelig for deg å leke stille?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Har av og til vansker med å leke stille. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Har ofte (4-7 dager i uka) vansker med å leke stille. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

12. Buser ut med svaret

Hender det at du buser ut med svaret før læreren gir deg lov til å si noe? Sier du noe hjemme når det ikke er din tur? Svarer du når foreldrene dine spør søsknene dine om noe? Hvor ofte skjer det?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Snakker av og til når det ikke er hans eller hennes tur. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Snakker ofte (4-7 dager i uka) når det ikke er hans eller hennes tur. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

13. Vansker med å vente på tur **F B S**
- Er det vanskelig for deg å vente på at det blir din tur når dere leker eller spiller spill? Eller i en kø, eller i gymmen?*
- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Har av og til vansker med å vente på sin tur. Problemet har minimal innvirkning på fungeringen.
- 3 3 3 Terskelnivå: Har ofte (4-7 dager i uka) vansker med å vente på sin tur. Problemet har betydelig innvirkning på fungeringen.

Tidligere: _____
F **B** **S**

14. Avbryter eller trenger seppå andre **F B S**
- Får du vanskeligheter fordi du sier noe når det ikke er din tur i klassen? Klager foreldrene eller lærerne eller andre barn over at du avbryter dem når de snakker? Klager de andre barna over at du bryter inn i leken? Hender dette ofte?*
- NB: Sett skåren ut fra data fra intervjupersonen eller ut fra observasjon.**
- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Avbryter av og til andre.
- 3 3 3 Terskelnivå: Avbryter ofte (4-7 dager i uka) andre.

Tidligere: _____
F **B** **S**

15. Snakker i ett kjø **F B S**
- Sier folk at du snakker i ett kjø? Får du problemer på skolen fordi du snakker når du ikke skal? Får du høre hjemme at du snakker for mye? Hva med nynning eller alltid lager lyd?*
- NB: Vokale tics skal ikke skåres.**
- Sett skåren ut fra data fra intervjupersonen eller ut fra observasjon.**
- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Snakker av og til i ett kjø.
- 3 3 3 Terskelnivå: Snakker ofte i ett kjø.

Tidligere: _____
F **B** **S**

	Kriterier (0=ingen opplysninger, 1=nei, 2=ja)	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
16. <u>Varighet</u>							
<i>Hvor lenge har du hatt problemer med å (nevn symptomer som barnet har bekreftet)?</i>	Seks måneder eller mer	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
17. <u>Debutalder</u>							
<i>Hvor gammel var du da du fikk problemer med (nevn symptomer)? Hadde du disse problemene da du gikk i barnehagen? I første klasse på skolen? I løpet av barneskolen?</i>	Debut før tolvårsalderen	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
Spesifiser: _____							
18. <u>Funksjonsnedsettelse</u>							
Må være tilstede på minst to områder.							
a. Sosialt (sammen med jevnaldrende): _____		0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
b. I familien: _____		0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
c. På skolen: _____		0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

		Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
19.	<u>Tegn på oppmerksomhetssvikt/hyperaktivitet (ADHD), DSM-5 kriterier:</u>		
A.	Et vedvarende adferdsmønster med uoppmerksomhet og/eller hyperaktivitet-impulsivitet som forstyrrer fungering og utvikling, slik det er beskrevet i (1) og/eller (2)	0 1 2	0 1 2
	I. <u>Uoppmerksomhet:</u> Seks (eller flere) av følgende symptomer har vært tilstede de siste seks måneder eller mer i en slik grad at det ikke svarer til utviklingsnivå og som har direkte, negativ innvirkning på sosiale og skole/yrkesmessige aktiviteter. NB: For voksne og ungdom eldre enn 17 år, er <u>fem</u> symptomer tilstrekkelig: <ul style="list-style-type: none"> a) Gjør mange slurvfeil b) Vansker med å holde på oppmerksomheten under koppgaver eller lek c) Lytter ofte ikke når det blir tilsnakket d) Vansker med å følge instruksjoner e) Vansker med å organisere oppgaver og aktiviteter f) Misliker/unngår oppgaver som krever konsentrasjon g) Mister ofte ting h) Blir lett distraheret i) Glemsk i dagliglivet 		
	II. <u>Hyperaktivitet/impulsivitet:</u> Seks eller flere av følgende ni symptomer har vært tilstede i minst <u>seks måneder</u> : NB: For voksne og ungdom eldre enn 17 år, er <u>fem</u> symptomer tilstrekkelig: <ul style="list-style-type: none"> a) Urolig, fukler b) Vansker med å sitte i ro, går fra plassen sin c) Springer omkring eller klatrer når det ikke passer d) Vansker med å leke stille e) Er alltid i virksomhet /«løpper i blodet»/”drevet av en motor” f) Snakker i ett kjøør g) Buser ut med svarene h) Vansker med å vente på tur i) Avbryter eller trenger seg på andre 	0 1 2	0 1 2
B.	Noen symptomer som har gitt funksjonsnedsettelse, var til stede <u>før</u> tolvårsalderen		
C.	Flere symptomer må vise seg på <u>to eller flere</u> områder (f.eks. på skolen og hjemme).		
D.	Funksjonsnedsettelsen må være av klinisk betydning.		
E.	Symptomene forekommer ikke bare i forløpet av en psykoselidelse og forklares ikke bedre av en annen psykisk lidelse (f.eks. affektiv lidelse, angstlidelse, dissosiasjon, personlighetsforstyrrelse).		
.	NB: Autismespekterforstyrrelse utelukker ikke lenger ADHD-diagnose.		
20.	<u>Form: Hovedsakelig oppmerksomhetssvikt</u>		
	Kriterium A1 har vært oppfylt de siste seks månedene, men ikke kriterium A2.	0 1 2	0 1 2
21.	<u>Form: Hovedsakelig hyperaktivitet/impulsivitet</u>		
	Kriterium A2 har vært oppfylt de siste seks månedene, men ikke kriterium A1.	0 1 2	0 1 2
22.	<u>Kombinert form</u>		
	Begge kriteriene, A1 og A2, har vært oppfylt de siste seks månedene.	0 1 2	0 1 2
23.	<u>Oppmerksomhetssvikt/hyperaktivitet INA</u>		
	Tydelige symptomer på oppmerksomhetssvikt eller hyperaktivitet-impulsivitet som ikke oppfyller kriteriene for ADHD.	0 1 2	0 1 2

OPPOSISJONELL LIDELSE (TRASSLIDELSE)

NB: Barnet kan ikke oppfylle DSM-5-kriterer for opposisjonell lidelse dersom han/hun oppfyller kriteriene for STEMNINGSREGULERINGSFORSTYRRELSE (DMDD*). Dersom barnet oppfyller kriteriene for DMDD, trenger dette tilleggsintervjuet ikke fullføres, men kan fullføres i forskningshensende.

Når du utreder opposisjonell lidelse, er det viktig å huske at det sentrale trekket ved denne lidelsen er et tilbakevendende mønster av negativistisk, trassig, ulydig og fiendtlig atferd overfor autoritetspersoner som vedvarer i minst 6 måneder og forekommer oftere enn hva som er vanlig for personer på samme alder og utviklingsnivå. Dersom symptomer på trasslidelse kun viser seg hjemme, vurder en foreldre-barn relasjonsdiagnose.

NB: Skal ikke skåres bekreftende dersom symptomene kun forekommer under en affektiv episode eller i forbindelse med bruk av rusmidler/legemidler.

*Disruptive Mood Dysregulation Disorder

1. Blir lett irritert **F B S**
- Har du "kort lunte"? Hender det ofte at folk irriterer deg og går deg på nervene? Hva er det som gjør deg sinna? Blir du veldig irritert når foreldrene dine sier at du ikke får lov til å gjøre noe du har lyst til? Hva, for eksempel? Hva annet er det som virkelig går deg på nervene? Hva gjør du når du virkelig føler deg irritert og plaget? Hvor ofte vil du si at dette hender?*
- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Blir noen ganger lett irritert eller nærtagende, men mindre enn én gang i uken.
- 3 3 3 Terskelnivå: Blir lett irritert eller nærtagende. Irritert oftere enn det som er typisk for barn i den aktuelle alderen; minst én gang i uken.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

2. Ofte sint eller fornærmet **F B S**
- Blir du ofte sinna eller fornærmet på foreldrene dine? Hva med lærerne? Broren din? Søsteren din? Kameratene dine? Sier folk at du ofte blir sinna/tverr? Hvem sier det? Hvor ofte hender det?*
- Foreldre:** *Blir barnet ditt ofte sur når du ber han/henne om å følge regler eller beskjeder?*
- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Blir av og til sint eller fornærmet; mindre enn én gang i uken.
- 3 3 3 Terskelnivå: Sint eller fornærmet minst én gang i uken. Sint oftere enn vanlig for barn i den aktuelle alderen.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

3. Ondskapsfull og hevngjerrig

Forsøker du å ta igjen eller tenker at du skal gjøre det når noen er urettferdig mot deg? Tar du igjen? Kan du gi meg noen eksempler? Hva om broren din eller en kamerat gjorde noe som skapte vanskeligheter for deg eller gjorde deg sinna. Ville du ta igjen for det? Har det hendt? Hvor ofte, da? Hender det at folk gjør noe mot deg uten at du tar igjen? Skjer det ofte?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Lar noen ganger ting gå/ondskapsfull og/eller hevngjerrig av og til (én til tre ganger i uken).
- 3 3 3 Terskelnivå: Ondskapsfull og/eller hevngjerrig én dag i uken eller oftere; . Oftere ondskapsfull enn vanlig for barn i den aktuelle alderen

Tidligere: _____
 F **B** **S**

4. Irriterer andre med vilje

Pleier du å gjøre ting med vilje eller sier folk at du gjør ting med vilje for å irritere dem? Sier foreldrene dine det? Liker du å si ting for å irritere foreldrene dine? Lærerne dine? Søsknene dine? Vennene dine? Hva slags ting er det de klager på deg for? Synes du de har rett? Kan du være en pest og en plage?

Erting av søsken skal ikke skåres.

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Gjør noen ganger ting med vilje for å irritere andre.
- 3 3 3 Terskelnivå: Gjør ofte ting bevisst for å irritere andre (minst én gang i uken).

Tidligere: _____
 F **B** **S**

5. Bebreider andre for egne feil

Når du havner i trøbbel, er det noen gang din feil? Hvis du vet at du har gjort noe galt og blir tatt for det, innrømmer du det? Later du som om noen andre gjorde det? Skylder du på andre? Er det vanligvis din skyld eller noen andres? Synes du at det er andre som har skylda for mesteparten av vanskelighetene dine, eller er de din skyld?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Bebreider av og til andre eller benekter ansvar for egne feil.
- 3 3 3 Terskelnivå: Bebreider ofte andre eller nekter skyld.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

	Kriterier (0=ingen opplysninger, 1=nei, 2=ja)	Foreldrepersonen NÅ	Foreldrepersonen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
6.	<u>Varighet</u> <i>Hvor lenge har du hatt problemer med _____ (symptomer som er skåret)?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
7.	<u>Funksjonsnedsettelse</u>						
	a. Sosialt (sammen med jevnaldrende): _____ _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
	b. I familien: _____ _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
	c. På skolen: _____ _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
8.	<u>Tegn på utløsende faktor</u> (spesifiser): _____ _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
9.	<u>Er ODD symptomer tilstede på følgende arenaer:</u>						
	1. Med foreldre _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
	2. Med andre voksne slektninger (f.eks. besteforeldre, tanter, onkler osv.) _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
	3. På skolen _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
	4. I nærmiljøet (f.eks. med trener, politi, helsearbeidere, osv.) _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
	5. Med venner _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
<p>10. Tegn på opposisjonell lidelse <u>DSM-5-kriterier</u></p> <p>A. Et mønster med sinne og irriterbart humør, kranglete og trassig atferd, eller hevngjerrighet som har vart i minst 6 måneder, hvor fire (eller flere) av de følgende er tilstede: Sint/irriterbart humør:</p> <p>(1) mister ofte besinnelsen (2) er ofte nærtagende eller lett irritert på andre (3) er ofte sint og fornærmet</p> <p>Kranglete/trassig adferd</p> <p>(4) krangler ofte med autoritetspersoner, eller i tilfellet hos barn; med voksne (5) trosser eller nekter ofte å følge regler eller beskjeder fra voksne (6) gjør ofte ting med vilje for å irritere andre (7) skylder ofte på andre for ting han/hun har gjort</p> <p>Hevngjerrighet</p> <p>(8) er ofte ondskapsfull eller hevngjerrig</p> <p>B. Den forstyrrede atferden medfører ubehag hos barnet eller hos andre, og klinisk signifikant svekkelse i fungering sosialt, akademisk eller yrkesmessig.</p> <p>C. Atferden forekommer ikke bare i forbindelse med rus eller en psykotisk eller affektiv lidelse.</p> <p>NB: Adferdsforstyrrelse utelukker ikke lenger trasslidelse-diagnose.</p> <p>NB: Et kriterium er bare oppfylt dersom atferden forekommer oftere enn hva som er typisk for barn på samme alder og utviklingsnivå.</p> <p>Spesifiser (nåværende): ☐ Mild (én setting) ☐ Moderat (to settinger) ☐ Alvorlig (tre eller flere settinger)</p> <p>Spesifiser (tidligere): ☐ Mild (én setting) ☐ Moderat (to settinger) ☐ Alvorlig (tre eller flere settinger)</p>	0 1 2	0 1 2
<p>11. <u>Atferdsforstyrrelse INA</u></p> <p>Dersom kriteriene for opposisjonell lidelse eller atferdsforstyrrelse ikke er oppfylt, men symptomer er tilstede. For eksempel flere symptomer tilstede i tillegg til funksjonssvikt.</p>	0 1 2	0 1 2
<p>12. <u>Tegn på problemer i foreldre-barn relasjonen</u></p> <p>Vurder denne diagnosen dersom symptomene er tilstede bare sammen med foreldrene og ikke er alvorlige. Men dersom foreldrene er konsekvente med grensesetting ELLER dersom de opposisjonelle/trassige symptomene er veldig alvorlige, må du vurdere å sette diagnosen opposisjonell lidelse.</p>	0 1 2	0 1 2

ATFERDSFORSTYRRELSE

Det sentrale trekket ved atferdsforstyrrelse er et gjentakende og vedvarende mønster av atferd hvor andres grunnleggende rettigheter ikke respekteres eller viktige aldersadekvate normer brytes. Tre symptomer må ha vært tilstede i 12 måneder og minst ett må være tilstede de siste 6 måneder.

Husk differensialdiagnostisk vurdering mot bipolar lidelse, depresjon, ADHD, psykose, stoffmisbruk.

Dersom symptomene kun forekommer sammen med affektiv lidelse, vurderer å **IKKE** gi begge diagnoser. Derimot ved kronisk depresjon/dystymi kan det være umulig å skille diagnosene fra hverandre og du kan vurdere å sette begge diagnoser.

1. Hærverk, ødelagt annens eiendom

F B S

*Hender det at du ødelegger noe som tilhører andre med vilje? Som å knuse ruter? Sparke inn dører, slå i stykker ruter, ødelegge ting på skolen? Har du noen gang ødelagt møbler, vegger, gulv, dører el.l. hjemme eller på skolen?
Hvordan er det når du er virkelig sinna? Hvor ofte hender det at du med vilje skader eller ødelegger noe som tilhører andre?*

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Mindre former for ødeleggelse av andres eiendeler med vilje en sjelden gang (har f.eks. ødelagt leketøyet til et annet barn med vilje) eller vesentlig ødeleggelse av annens eiendom med vilje ved én eller to anledninger.
- 3 3 3 Terskelnivå: Tre eller flere tilfeller av moderat til alvorlig hærverk/ødeleggelse av annens eiendom.

Tidligere:
 F B S

2. Innbrudd

F B S

*Hvis du tenker tilbake på de siste seks månedene: Har du eller noen av vennene dine gjort innbrudd i biler? I hus? Kiosker eller forretninger? På et lager? I andre bygninger?
Omtrent hvor mange ganger har du gjort innbrudd i hus, biler, forretninger eller andre steder? Har du eller vennene dine noen gang brutt dere inn i hus, biler, andre kjøretøy, forlatte hus eller bygninger, butikker, bygninger?*

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Har vært sammen med venner som gjorde innbrudd i hjem, bil, forretning eller annen bygning, men tok ikke aktivt del.
- 3 3 3 Terskelnivå: Ett eller flere tilfeller av innbrudd i hjem, bil, forretning eller andre steder.

Tidligere:
 F B S

3. Ran, veskenapping, trusler

Har du eller noen av vennene dine ranet noen? Nappet vesker? Truet noen? Hvor ofte har det hendt?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Har vært sammen med venner som begikk ran, men tok ikke aktivt del.
- 3 3 3 Terskelnivå: Ett eller flere tilfeller av ran, veskenapping, utpressing, væpnet tyveri osv.

Tidligere:
 F **B** **S**

4. Ildspåsettelse

Har du tent på noe? Hvorfor tente du på? Lekte du med fyrstikker slik at det ble brann ved et uhell, eller gjorde du det med vilje? Var du sinna? Forsøkte du å gjøre skade? Forsøkte du å ta igjen for noe? Hva er den største skaden du har gjort ved å tenne på noe? Omtrent hvor mange branner har du startet?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Lek med fyrstikker/lighter. Hensikten var ikke å volde skade, og brannen ble ikke startet i sinne.
- 3 3 3 Terskelnivå: Tent på én eller flere branner for å volde skade, eller i sinne.

Tidligere:
 F **B** **S**

5. Er ute om natten

Når omtrent må du komme hjem om kvelden? Er du ofte ute seinere? Hva er det seneste du har vært ute noen gang? Har du noen gang vært ute hele natta? Hvor mange ganger har du vært det?

NB: Skåres kun dersom begynte å være ute om natten før 13 år gammel.

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Vært ute hele natten eller flere timer etter innetid 1-2 ganger (på tross av foreldres forbud).
- 3 3 3 Terskelnivå: Vært ute hele natten eller flere timer etter innetid tre eller flere ganger.

Tidligere:
 F **B** **S**

6. Rømt hjemmefra

*Har du rømt hjemmefra noen gang? Hvorfor?
Skjedde det noe hjemme som du forsøkte å komme
vekk fra?
Hvor lenge var du borte?
Hvor mange ganger har du gjort dette?*

**NB: Sett ikke skåre hvis barnet rømte for å
komme bort fra vold eller seksuelt misbruk.**

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Rømt hjemmefra og vært borte hele natten én gang, eller rømt hjemmefra kortere perioder flere ganger.
- 3 3 3 Terskelnivå: Rømt hjemmefra og være borte over natten minst to netter på rad én eller flere ganger, eller vært borte en hel natt to eller flere ganger.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

7 Våpenbruk

*Har du noen gang brukt en gjenstand for å
slå/skade noen? Går du noen gang med våpen?
Har du noen gang brukt eller truet med å bruke:
___ kjøkkenkniv eller lommekniv
___ pistol
___ stein, murstein
___ knuste flasker
___ balltre
Hva med i selvforsvar?*

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Har truet med å bruke våpen, men har aldri brukt det.
- 3 3 3 Terskelnivå: Brukt våpen som kan gi alvorlig skade, én eller flere ganger (f.eks. kniv, stein, knust flaske, pistol).

Tidligere: _____
 F **B** **S**

8. Fysisk grusomhet mot andre

*Har det hendt at du har banket noen skikkelig uten
at du egentlig hadde noen grunn til det? Hvor
alvorlig? Var det bare fordi den andre personen
var annerledes enn deg eller på grunn av hvordan
vedkommende så ut? Ble de skadet?*

**NB: Alminnelig søskenrivalisering skal ikke
skåres.**

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Har vært fysisk grusom ved en eller to anledninger. Ingen betydelig skade.
- 3 3 3 Terskelnivå: Har vært fysisk grusom mot andre ved tre eller flere anledninger, eller har påført betydelige skader med hensikt én eller flere ganger.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

9. Tvunget noen til seksuelle handlinger

Har du noen gang tvunget noen til å kysse deg eller ta deg på tissen (i skrittet, på kjønnsorganene)? Har du noen gang tvunget andre barn til å beføle deg utenpå klærne? Har noen sagt noen gang at du har tvunget et annet barn/en annen person til å gjøre noe mer enn hva de selv ville? Hva sa de?

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Tvunget eller forsøkt å tvinge noen til å være med på mild seksuell aktivitet (f.eks ikke-genital berøring) én eller flere ganger.
- 3 3 3 Terskelnivå: Tvunget noen til alvorlig seksuell aktivitet (eks. genital berøring, munn-sex, vaginalt og/eller analt samleie) én eller flere ganger.

Tidligere:
 F **B** **S**

10. Grusomhet mot dyr

Noen barn liker å plage eller pine dyr. Har du med vilje skadet eller plaget et dyr eller forsøkt å gjøre det? Hva gjorde du? Omtrent hvor mange ganger har du med vilje plaget et dyr det siste halvåret?

NB: Sett ikke skåre for vanlig jakt. Vær oppmerksom på hvilke omgivelser det er snakk om (landlig, en gård, osv.).

F B S

- 0 0 0 Ingen opplysninger
- 1 1 1 Ikke til stede
- 2 2 2 Under terskelnivå: Har gjentatte ganger gjort mildt grusomme handlinger mot et dyr (f.eks sparket en hund).
- 3 3 3 Terskelnivå: Har drept eller pint et dyr én eller flere ganger, eller gjentatte ganger påført et dyr moderate til alvorlige skader.

Tidligere:
 F **B** **S**

	Kriterier	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
11.	<u>Funksjonsnedsettelse</u> (0=ingen opplysninger, 1=nei, 2=ja)						
	a. Sosialt (sammen med jevnaldrende): _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

	b. I familien: _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

	c. På skolen: _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

12.	<u>Varighet</u>	Kriterier					
	<i>Hvor lenge drev du med (nevnt atferdssymptomene som er bekreftet)?</i>	Seks måneder eller mer	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
	I følge DSM-5 ”skal atferdsforstyrrelse kun brukes når den aktuelle atferden er symptomatisk på en underliggende dysfunksjon hos personen og ikke en reaksjon til den umiddelbare sosiale kontekst.”						
13.	<u>Debut i barndommen</u>						
	<i>Hvor gammel var du da du begynte å (nevnt atferdssymptomene som er bekreftet)?</i>	Minst ett atferdsproblem begynte før tiårsalderen.	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
14.	<u>Debut i tenårene</u>						
	<i>Du gjorde ikke noe av dette før du fylte ti?</i>	Ingen atferdsproblemer før tiårsalderen.	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

15. **Tegn på atferdsforstyrrelse**

DSM-5-kriterier

(0=ingen opplysninger, 1=nei, 2=ja)

- A. Et gjentakende og vedvarende atferdsmønster hvor andres grunnleggende rettigheter ikke respekteres eller viktige aldersadekvate normer eller regler brytes, uttrykt ved at minst tre av følgende 15 atferdssymptomer har vært tilstede i løpet av det siste året, og minst ett har vært til stede i det siste halvåret.

Aggresjon mot mennesker og dyr

- (1) plager, truer eller skremmer andre ofte
- (2) starter ofte slagsmål
- (3) har brukt våpen som kan føre til alvorlig fysisk skade på andre (eks. balltre, stein, knust flaske, kniv, pistol)
- (4) har vært fysisk grusom mot andre personer
- (5) har vært fysisk grusom mot dyr
- (6) har stjålet noe ved direkte konfrontasjon med offeret (eks. overfall, veskenapping, utpressing, bevæpnet ran)
- (7) har tvunget noen til seksuelle handlinger

Skade på eiendom

- (8) har startet brann med vilje med den hensikt å volde alvorlig skade
- (9) har med vilje ødelagt andres eiendom (annet enn ved ildspåsettelse)

Bedrageri eller tyveri

- (10) har gjort innbrudd i hus, bygning eller bil
- (11) lyver ofte for å tilegne seg goder eller tjenester eller for å lure seg unna ting (eks. svindler andre)
- (12) har stjålet ting av mindre verdi uten direkte konfrontasjon med offeret (eks. butikktveri, men uten å gjøre innbrudd; falskneri)

Alvorlig regelbrudd

- (13) er ofte sent ute om kveldene til tross for forbud fra foreldrene før 13-års alder
- (14) har rømt hjemmefra og vært borte hele natten minst to ganger mens bor hos foreldre eller verge (eller en gang hvor var borte over lengre periode)
- (15) skulker ofte skolen, debut før 13-års alderen

- B. Atferden forårsaker betydelig klinisk funksjonsnedsettelse sosialt, akademisk eller i jobbsammenheng.

- C. Hvis 18 år eller eldre: Oppfyller ikke kriteriene for antisosial personlighetsforstyrrelse.

Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
0 1 2	0 1 2

Spesifiser (nåværende): Begrenset evne til prososiale følelser ____

Spesifiser (tidligere): Begrenset evne til prososiale følelser ____

Kriterier: Viser tegn til minst to av følgende karaktertrekk, vedvarende i minst 12 måneder og i flere relasjoner og settinger: 1) Mangel på anger og skamfølelse; 2) Følelseskald, mangler empati; 3) Likegyldig ifht egne prestasjoner på skole, arbeid eller i andre viktige aktiviteter; 4) Grunn eller mangelfull affekt.

Spesifiser (nåværende): Mild ____ Moderat ____ Alvorlig ____

Spesifiser (tidligere): Mild ____ Moderat ____ Alvorlig ____

Kriterier: Lett: Få atferdsproblemer utover det som kreves for diagnosen; problemene medfører relativt små problemer for andre (f.eks. lyver, skulker, er sent ute om kvelden).

Moderat: Middels alvorlig adferdsforstyrrelse (f.eks. stjele uten å konfrontere offeret, hærverk); Alvorlig: Mange problemer utover det som er kravet for diagnose, eller problemene medfører betydelig skade for andre (f.eks. tvunget andre til sex, fysisk grusomhet, bruk av våpen, stjeler fra andre ansikt-til ansikt, innbrudd).

	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
16. <u>Hovedsakelig i gruppe</u> Adferdsproblemer forekommer hovedsakelig som gruppeaktivitet i samvær med jevnaldrende.	0 1 2	0 1 2
17. <u>Individuell, aggressiv type</u> De fleste adferdsforstyrrede aktiviteter initieres av personen, og utføres ikke som en gruppeaktivitet.	0 1 2	0 1 2
18. <u>Udifferensiert type</u> Symptomer på adferdsforstyrrelse kan verken klassifiseres som gruppe-type (som i pkt 16) eller individuell, aggressiv type (som i pkt.17).	0 1 2	0 1 2
19. <u>Følelseskald/følelsesløs</u> Minst to av følgende: ___ 1. Manglende skyld-/ eller skamfølelse ___ 2. Manglende empati ___ 3. Likegyldig til egen ytelse ___ 4. Grunn eller mangelfull affekt	0 1 2	0 1 2
20. <u>Alvorlighetsgrad</u> <u>Lett</u> Få, om noen, atferdsproblemer utover det antall som kreves for diagnosen, <u>og</u> atferdsproblemer som er til liten skade for andre (f.eks. lyver, skulker, er sent ute om kvelden). <u>Moderat</u> Antallet atferdsproblemer og deres virkning på andre ligger mellom «lett» og «alvorlig» (f.eks. stjeling uten direkte konfrontasjon med offeret, hærverk). <u>Alvorlig</u> Mange atferdsproblemer utover det som kreves for diagnosen, <u>eller</u> atferdsproblemer som forårsaker betydelig skade på andre (f.eks. tvang til seksualitet, bruk av våpen, ran, innbrudd).	0 1 2	0 1 2

TICS

NB: Hvis det skal skåres for symptomer i dette intervjuavsnittet, må de forekomme mange ganger om dagen nesten hver dag, eller periodevis gjennom mer enn ett år og ikke forklares bedre av en annen nevrologisk lidelse.

Kriterier	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
0 = Ingen opplysninger 1 = Nei 2 = Ja						
<u>ENKLE MOTORISKE TICS</u> (Skåres på grunnlag av utsagn og observasjon.)						
1. <u>Blinking:</u>						
<i>Blunker du med øynene uten at det er noen grunn til det (demonstreres)?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
2. <u>Andre ansikts-tics:</u>						
<i>Har du andre uventede ansiktsbevegelser, sånn som dette (demonstreres: skjære grimaser, grine på nesen og åpne munnen som for å gjespe)?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
3. <u>Hodebevegelser:</u>						
<i>Hender det at du nikker, rister på hodet eller snur hodet til siden uten at det er noen grunn til det (demonstreres)?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
4. <u>Skulderbevegelser:</u>						
<i>Hva med skuldrene – beveger skuldrene dine seg noen gang slik uten at det er noen grunn til det (trekk på skuldrene eller rull med skuldrene)?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
5. <u>Armbevegelser:</u>						
<i>Hender det at du flakser med armene eller slår ut med dem, liksom for å treffe noe som ikke er der (demonstreres)?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
6. <u>Magerykninger:</u>						
<i>Beveger magen din seg noen ganger uten noen spesiell grunn?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
7. <u>Benbevegelser:</u> <i>Hender det at du tramper eller sparker, og at du ikke er sikker på hvorfor du gjør det? Hender det at du smeller knærne i pulten uten at du har tenkt å gjøre det?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
8. <u>Andre:</u> <i>Er det noen andre bevegelser som du legger merke til, og som jeg ikke har spurt deg om? Spesifiser.</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
9. <u>Oppsummering av alle enkle motoriske tics:</u> <i>Enkle motoriske tics som forekommer mange ganger i løpet av dagen eller periodevis gjennom mer enn ett år.</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
<u>KOMPLEKSE MOTORISKE TICS</u>						
1. <u>Berøring:</u> <i>Hender det at du tar på deg selv på kroppen, på nesene, på øret – eller at du føler at du må ta på andre folk eller på ting ... slikt som at du må ta på telefonen hver gang du går forbi den, ta på vegger eller på tingene på rommet ditt? Trommer du ofte på pulten med blyanten eller fingrene?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
2. <u>Hopper / snurrer rundt:</u> <i>Når du går i korridoren på skolen – hender det at du føler at du må hoppe eller snurre rundt i stedet for å gå rett frem?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
3. <u>Ekokinese:</u> <i>Hender det at du føler at du må herme etter det som andre gjør, slikt som å glatte på håret eller gni seg på nesene? Andre ting?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
4. <u>Selvskading:</u> <i>Hender det at du føler at du må slå deg selv i ansiktet, lugge deg selv eller bite deg selv i hånden?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
5. <u>Andre:</u> <i>Er det noen andre bevegelser som du har lagt merke til, og som jeg ikke har spurt deg om? Kan du si litt mer om det?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
6. <u>Oppsummering av alle komplekse motoriske tics:</u> <i>Komplekse motoriske tics som forekommer mange ganger i løpet av dagen eller periodevis gjennom mer enn ett år.</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

<u>ENKLE VOKALE TICS</u>		Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
1.	<u>Snufsing/hosting/harking:</u> <i>Hender det at du snufser, hoster eller harker uten at du er forkjølet? Hender dette til stadighet?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
2.	<u>Fnysing/grynting:</u> <i>Hender det at du lager slike lyder som dette i nesen eller i halsen (demonstreres)?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
3.	<u>Andre:</u> <i>Lager du noen andre lyder som jeg ikke har spurt deg om? Hva med å klikke med tunga, smatte eller smelle med leppene?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
4.	<u>Oppsummering av alle enkle vokale tics:</u> <i>Enkle vokale tics som forekommer mange ganger i løpet av dagen eller periodevis gjennom mer enn ett år.</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
<u>KOMPLEKSE VOKALE TICS</u>							
1.	<u>Gjentar sine egne ord eller setninger:</u> <i>Legger du noen ganger merke til at du må gjenta deg selv, ikke fordi andre ikke hørte deg, men fordi det du sa ikke hørtes riktig ut? Kanskje det ikke var noen grunn til det i det hele tatt?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
2.	<u>Hermer etter andre:</u> <i>Hender det at du gjentar ting andre har sagt uten at det er noen grunn til det?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
3.	<u>Koprolalia (obskøne ord):</u> <i>Hender det at stygge ord plumper ut av munnen din midt i en setning uten at det er noen grunn til det, eller oppdager du at du sier stygge ting halvhøyt og at du ikke kan stoppe?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
4. <u>Fornærmelser / rasistiske utsagn:</u> <i>Hender det at du opplever at du sier nedsettende/stygge ting til folk om hvordan de ser ut, eller om noe annet ved dem, selv om du egentlig ikke mener det?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
5. <u>Andre:</u> <i>Er det andre ting som det hender at du sier? Er du redd for å få et sånt anfall?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
6. <u>Oppsummering av alle komplekse vokale tics:</u> Vokale tics som forekommer mange ganger i løpet av dagen eller periodevis gjennom mer enn ett år.	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
7. <u>Funksjonsnedsettelse:</u>						
a. Sosialt (sammen med jevnaldrende): _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
b. Sammen med familien: _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
c. På skolen: _____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
8. <u>Kriterier for Tourettes syndrom</u> <u>DSM-5-kriterier</u>					Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
A. Både multiple motoriske og en eller flere vokale tics har forekommet på et tidspunkt i løpet av lidelsen, men ikke nødvendigvis samtidig. (Tics er plutselige, raske, tilbakevendende, ikke-rytmiske, stereotyp motoriske bevegelser eller vokale uttrykk).					0 1 2	0 1 2
B. Tics kan øke og avta i hyppighet, men har vedvart i mer enn ett år siden første tic.						
C. Lidelsen debuterer før 18 års alder.						
D. Lidelsen er ikke en følge av direkte fysiologiske virkninger av en substans (f.eks. stimulerende stoffer) eller en generell somatisk tilstand (f.eks. Huntingtons sykdom eller postviral encefalitt).						

9.	<u>Tegn på vedvarende (kroniske) motoriske eller vokale tics</u> <u>DSM-5-kriterier</u>	0 1 2	0 1 2
	A. Enkelte eller multiple motoriske <u>eller</u> vokale tics har vært tilstede i en tid under lidelsen, men ikke både motoriske og vokale.		
	B. Tics kan øke og avta i hyppighet, men har vedvart i mer enn ett år siden første tic.		
	C. Lidelsen debuterer før 18 års alder.		
	D. Lidelsen er ikke en følge av direkte fysiologiske virkninger av en substans (f.eks. stimulerende stoffer) eller en generell somatisk tilstand (f.eks. Huntingtons sykdom eller postviral encefalitt).		
	E. Kriteriene for Tourettes syndrom har aldri vært oppfylt.		
10.	<u>Forbigående tics</u> <u>DSM-5-kriterier</u>	0 1 2	0 1 2
	A. Enkelte eller multiple motoriske og/eller vokale tics.		
	B. Tics har forekommet over en periode på mindre enn ett år siden første tic.		
	C. Lidelsen debuterer før 18 års alder.		
	D. Lidelsen er ikke en følge av direkte fysiologiske virkninger av en substans (f.eks. stimulerende stoffer) eller en generell somatisk tilstand (f.eks. Huntingtons sykdom eller postviral encefalitt).		
	E. Kriteriene for Tourettes syndrom eller vedvarende (kroniske) motoriske eller vokale tics har aldri vært oppfylt.		
	Spesifiser (nåværende): Kun motoriske tics: ___ Kun vokale tics: ___		
	Spesifiser (tidligere): Kun motoriske tics: ___ Kun vokale tics: ___		
11.	<u>Tics INA</u> <u>DSM-5-kriterier</u>	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
	Denne kategorien er for lidelser kjennetegnet ved tics som ikke oppfyller kriteriene for en spesifikk tics-lidelse. Eksempler omfatter tics som varer i mindre enn fire uker eller tics som debuterer etter 18 års alderen.	0 1 2	0 1 2

AUTISMESPEKTERFORSTYRRELSE

NB: Vurder symptomer som har oppstått i tidlig barndom.

1. **Manglende sosioemosjonell gjensidighet**

F B S

Foreldre: *Da barnet ditt var liten, pleide han/hun å vise deg leker og andre ting som han/hun var interessert i, eller pleide han/hun å leke for seg selv uten å dele opplevelsene sine noe særlig med deg?*

0 0 0 Ingen opplysninger

1 1 1 Ikke til stede

Pleier barnet ditt å spontant fortelle deg om når noe bra skjer nå, f.eks. at han/hun har fått skryt på skolen eller gjort noe annet bra? Forteller han/hun vennene sine det når det skjer noe bra?

2 2 2 Under terskelnivå: Prøver noen gang å dele, men ikke ofte eller spontant.

3 3 3 Terskelnivå: Deler ikke gleder, interesser eller fremgang med andre spontant, eller kun når det handler om det han/hun er særskilt opptatt av.

Barnet: *Hvis noe bra skjer, f.eks. at du får skryt på skolen eller du gjør noe annet bra, pleier du å holde det for deg selv eller forteller du det til mor, far eller noen andre?*

Tidligere: _____
 F **B** **S**

NB: Skal ikke skåres positivt dersom symptomene bedre kan tilskrives en annen psykisk lidelse som angst, psykose, depresjon, atferdsforstyrrelse, eller vanlig tenåringsatferd.

2.

**Manglende evne til å utvikle og opprettholde
venneforhold med barn på samme
utviklingsnivå**

Dette kan komme til syne på ulike måter i ulike aldre. Veldig små barn har gjerne liten eller ingen interesse av å bli venner med andre barn. Litt større barn kan være interessert i å få venner, men ha en mangelfull forståelse av normer for sosial samhandling.

Foreldre: *Har barnet ditt noen gode venner på sin egen alder? Treffer barnet ditt andre barn etter skoletid eller i helgene?*

Trives barnet ditt bedre sammen med yngre barn eller voksne enn sammen med barn på sin egen alder? Foretrekker han/hun å være for seg selv? Vil ditt barn gjerne være sammen med andre barn, men klarer ikke å få venner?

Vil barnet ditt gjerne få venner, men vet ikke hvorfor de andre barna ikke vil være venn med han/henne?

Kan barnet ditt forstå hvordan andre barn reagerer i sosiale situasjoner? Eller misforstår han/hun eller klarer ikke å "tone seg inn på" de andre barnas reaksjoner i sosiale situasjoner?

Hender det at andre utnytter han/henne? Kan barnet ditt bare være sammen med andre barn på sine egne betingelser?

Barnet: *Liker du å være sammen med andre barn på din egen alder eller liker du best å være for deg selv? Har du en bestevenn? Pleier dere å være sammen etter skoletid eller i helgene?*

NB: Sørg for å sammenligne barnets opplysninger med annen informasjon. Skal ikke skåres positivt dersom symptomet hovedsakelig skyldes andre psykiske lidelser som ADHD, sosial angst, schizofreni, schizoid personlighetsforstyrrelse.

F B S

0 0 0 Ingen opplysninger

1 1 1 Ikke til stede

2 2 2 Under terskelnivå: Har noen personlige relasjoner, mest i gruppesituasjoner eller primært begrenset til spesielle interesseområder.

3 3 3 Terskelnivå: Manglende utvikling av venneforhold som er adekvate i forhold til utviklingsnivå. Manglende evne til å tolke reaksjoner hos jevnaldrende i sosiale situasjoner.

Tidligere: _____
 F **B** **S**

3. **Hyper- eller hypo-reaktivitet på sensorisk stimuli eller uvanlig interesse for sensoriske aspekter i omgivelsene**

Er barnet ditt spesielt sensitiv for sensoriske stimuli? Er han/hun sensitiv for merkelapper i klær eller ulike tekstiler mot huden Reagerer barnet ditt spesielt mye på endringer i lysforhold eller lyder hjemme?

Eller: virker barnet ditt som om han/hun overhodet ikke enser aspekter i omgivelsene rundt seg? Virker han/hun helt upåvirket av smerte eller ekstreme endringer i temperatur?

Er det noen ting barnet ditt liker å ta på eller lukte på?

Barnet: *Er det noen spesielle klær du hater å ha på deg fordi de har en merkelapp eller er av en type stoff som er veldig ubehagelig?*

F B S

0 0 0 Ingen opplysninger

1 1 1 Ikke til stede

2 2 2 Under terskelnivå: Lett hyper- eller hypo-reaktivitet på sensoriske stimuli

3 3 3 Terskelnivå: Observerbar og funksjonsforstyrrende hyper- eller hypo-reaktivitet på sensoriske stimuli.

Tidligere: _____

F

B

S

4. **Motorisk svikt i utføring av trente ferdigheter ikke begrenset til sosial kommunikasjon**

Foreldre: **Har barnet ditt normalt god koordinasjon? Har han/hun vansker med ballspill eller andre sportslige aktiviteter? Er han/hun flink med hendene/fingrene? Har barnet problemer med å holde en penn eller blyant? Bruke saks? Hvordan er det med balansen?**

F B S

0 0 0 Ingen opplysninger

1 1 1 Ikke til stede

2 2 2 Under terskelnivå: Lett motorisk svikt

3 3 3 Terskelnivå: Moderat til alvorlig motorisk svikt

Tidligere: _____

F

B

S

NB: For alle spørsmål over, spør om det begynte da barnet var lite (f.eks. tidlig barnehagealder) eller om det begynte nå. For autismspekterforstyrrelse må alle formene for atferd ha startet da barnet var lite.

Vurder om barnet kan ha tvangslidelse, alvorlig sosial fobi, er mentalt retardert, har vært utsatt for mishandling eller omsorgssvikt og kulturelle faktorer som kan forklare symptomene.

5.	<u>Svikt i kommunikasjon eller sosial interaksjon som er vanlig hos pasienter med autismespekterforstyrrelse:</u>	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
a.	Ensidig ordflom: <i>Pleier barnet ditt å nærmest holde lange taler om en bestemt ting fremfor å ha en samtale? Hender det at folk sier at han/hun nesten er som "en liten professor"?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
b.	Svekket pragmatisk språkforståelse: <i>Har barnet ditt problemer med å forstå mer subtile sider ved språket, som turtaking i samtaler, vite hva noen mener når de bruker sarkasme eller analogier (f.eks. "Hun er stor som et hus")?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
c.	Avvik i stemmebruk/prosodi: <i>Er det noe uvanlig med barnets intonasjon? Er stemmen hans/hennes monoton? Har han/hun dårlig volumkontroll eller legger trykket på uvanlige steder i talen?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
d.	Stadig eller lite sensitiv kontaktsøking mot andre: <i>Pleier barnet ditt å stadig søke kontakt med andre, selv når de ikke virker interessert i å snakke eller ha kontakt med han/henne? Er det vanskelig for han/henne å lese sosiale signaler fra andre?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

NB: Skåres ut fra svar og observasjoner.

6. Trekk ved pasienter med høytfungerende autisme:

	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
a. Sosial isolasjon: <i>Har barnet ditt foretrukket å være alene helt fra han/hun var liten? Hva med nå? Virker han/hun uinteressert i venner eller annen sosial kontakt?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2
b. Ekkolali: <i>Pleier barnet ditt å gjenta fraser/uttrykk han/hun har hørt andre si, eller meningsløse fraser om og om igjen?</i>	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

NB: Skåres ut fra svar og observasjoner

7.	<u>Utviklingshistorie:</u>	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
	Symptomer tilstede i tidlig barndom.	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

9.	<u>Funksjonsnedsettelse:</u>	Foreldre- personen NÅ	Foreldre- personen ATE	Barnet NÅ	Barnet ATE	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
	a. Sosialt (sammen med jevnaldrende):						
	_____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

	b. Sammen med familien:						
	_____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

	c. På skolen:						
	_____	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2	0 1 2

10. <u>Autismespekter-forstyrrelse</u> <u>DSM-5-kriterier</u>	Samlet vurdering NÅ	Samlet vurdering ATE
<p>A. Vedvarende svikt i sosial kommunikasjon og sosial interaksjon i flere kontekster, som viser seg ved følgende, enten nåværende eller tidligere:</p> <p>(1) Mangel på sosialt eller emosjonelt gjensvar, som spenner seg fra f.eks. unormal sosial tilnærming eller manglende evne til turtaking i samtale, til redusert adferd for å dele interesser, følelser eller affekt; til manglende initiativ til eller respons på sosial interaksjon.</p> <p>(2) Svikt i nonverbal kommunikatív atferd i sosial interaksjon, som spenner seg fra dårlig integrert verbal og nonverbal kommunikasjon, til unormal øyekontakt og kroppsspråk, eller svikt i forståelse og bruk av gester; til en fullstendig mangel på ansiktsmimikk og nonverbal kommunikasjon</p> <p>(3) Manglende evne til å utvikle, opprettholde og forstå vennskap, som spenner seg fra vansker med å tilpasse adferd til ulike sosiale kontekster, til vansker med å delta i fantasilek og å få venner; til fraværende interesse for andre barn/jevnaaldrende.</p> <p>B. Begrensete gjentatte og stereotype mønstre av atferd, interesser og aktiviteter, som viser seg ved minst ett av følgende:</p> <p>(1) Stereotyp eller gjentakende tale, bevegelser, eller bruk av objekter; (slik som enkle motoriske stereotyper, ekkolali, gjentakende bruk av objekter, oppstilling av leker på en rett linje eller vender på ting, eller idiosynkratiske fraser.</p> <p>(2) Insistering på likhet, rigiditet ifht rutiner, eller ritualiserte mønstre av verbal eller nonverbal adferd (f.eks. ekstremt ubehag ved små endringer, problemer med overganger, må gå den samme ruta eller spise den samme maten hver dag).</p> <p>(3) Svært begrensede og fikserte interesser som er abnorme i intensitet eller fokusering (slik som sterk tilknytning til eller opptatthet av uvanlige objekter, sterkt innsnevrede eller persevererende interesser.</p> <p>(4) Hyper- eller hypo-reaktivitet på sensorisk stimuli eller uvanlig interesse i sensoriske aspekter ved omgivelsene; (slik som tilsynelatende likegyldighet til smerte/kulde/varme, aversiv respons på bestemte lyder eller teksturer, overdreven lukting eller berøring av objekter, visuell fascinasjon for lys eller bevegelse.</p> <p>C. Symptomene må ha vært tilstede i tidlig barndom (men manifesterer seg ikke nødvendigvis fullt ut før sosiale krav overstiger personens begrensede kapasitet, eller symptomene kan maskeres av tillært adferd eller andre symptomdempende tiltak).</p> <p>D. Lidelsen fører til klinisk betydningsfull funksjonssvikt sosialt, arbeidsmessig eller på andre måter viktige funksjonsområder.</p> <p>E. Forstyrrelsene forklares ikke bedre av utviklingshemming, i.e. intellektuell funksjonshemming eller global utviklingsforsinkelse. Utviklingshemming og autismespekterforstyrrelse forekommer ofte samtidig; for å stille samtidig diagnose for autismespekterforstyrrelse og utviklingshemming, bør sosial kommunikasjon være under forventet for det generelle utviklingsnivå.</p>	0 1 2	0 1 2

Spesifiser:

- Med intellektuell funksjonsnedsettelse Uten intellektuell funksjonsnedsettelse
- Med språklig funksjonsnedsettelse Uten språklig funksjonsnedsettelse
- Assosiert med en kjent somatisk eller genetisk tilstand eller miljømessig faktor
- Assosiert med en annen nevroutviklings-, mental- eller adferdsforstyrrelse

Spesifiser alvorlighetsgrad:

- Nivå 1 – Fordrer støtte (f.eks redusert sosial interaksjon, barnet evner ikke turtaking i samtale med andre)**
- Nivå 2 – Fordrer betydelig støtte (F.eks snakker kun enkle setninger; begrensede, smale og spesielle interesser; pussig nonverbal kommunikasjon).**
- Nivå 3 – Fordrer svært omfattende støtte (f.eks barnet har få forståelige ord, tar sjelden initiativ til interaksjon, tilnærmer seg andre på en uvanlig måte).**